

RAŠYTOJOS LAZDYNŲ PELĖDOS LITERATŪRINĖS PREMIJOS KONKURSUI

RAŠINYS „VESTUVĖS“

Loreta Ripskytė

Joniškio r.

Man – šešeri. Trys pereinami kambariai su trimis aukštais slenksčiais, prieškambaris ir durys į didįjį pasaulį – kiemą. Bėgu tarsi vejama govėdos šunų. Apsuktas ratas durų labirintais, pro virtuvėje sovintį pamazgų kibirą, dvi taburetes: šuolis, šuoliukas – vienas ilgas ir du trumpesni per du kilimėlius ir ... Kas sakė, kad žmogus negali skraidyti? Verčiuosi stacia galva žemyn, išskleidusi sparnus. Koks skirtumas, į kurią pusę, šiaurę ar pietus, ateitį ar praeitį? Galvoti nėra kada, kai į kūną įsmunka paukščio užkalbėjimas.

Staiga sustoju. Galva dusliai bumbteli į betono grindis ir – neatšoksta. Pasigirsta aimana: – Jėzus Marija! Ar gyva tu esi, gyva, Sofija?! – pirmą kartą gyvenime pamatau tokį kupiną susirūpinimo ir paraudusį kaip barščių dubuo prosenelio veidą. Murzinos rankovės atraitotos iki alkūnių, šimtasiulės kelnės, nenatūraliai išplatinančios neaukštą siluetą, prasmenga „kerziniuose“ batuose.

Prosenelis bando mane kelti nuo grindų, bet aš nesileidžiu. Nepakenčiu, kai kėsinamasi iš manęs atimti žemės artumą ir dabar akyse žaižaruojančias blizgias dėmeles.

„Gyva. Nieko neskauda“, – staiga nusprendžiu ir pašokusi imu kabarotis betono laiptais aukštin, toldama nuo nepakenčiamo prosenelio susirūpinimo ir jo ištiestų rankų, kurios šįsyk simbolizuoja pagalbą. Bet man nereikia...

Matyt, jau tada mano galvoje kažkas susijaukė. Naktimis ėmiau matyti reginius. Vaizdiniai plaukte plaukdavo iš naktinių užuolaidų. Gulėdama viduryje tarp dviejų senolių kūnų, kurių sielos išėjusios į sapnų ganyklas, kovodavau su piratais, lipančiais iš regatų, dieną virstančių spalvotomis audinio gėlėmis, spoksančia burtininke, ilgais šmėklų pirštais, kuriuos kapodavau įsivaizduojamu žvilgsnio kalaviju. Bet vaiduokliškos pamėklės vis lenda ir lenda iš nematomo gausybės rago, čia pat pataluose keldamos nesuprantamą erzėlį. Netrukus aš jau nebeatsispirsiu jų pagundai, kažkokiam laukiniškam bendravimo būdai. Mes kartu pro langą orlaidę išneriame lauk. Jaučiu, kad vėl galiu skraidyti, tereikia kelis syk mostelėti rankomis. Medžiai prie namų lieka kaip maži taškeliai. Yris rankomis, dar vienas, - skrieju lengvu pūkeliu, praradusi visą kūno svorį. Nesuprantu, kodėl iš viso vaikščiojau žeme, jei padangėje tiek daug vietos, niekas neužkerta kelio.

Dvasios pakviečia nutūpti ant „bruko“, - taip vadiname akmenimis grįstą gatvę. Užnugary palieka kaimyninis skersgatvis, raudonų plytų butelių supirktuvė grotuotais langais (kad gink Dieve kas nors tuščios taros nepavogtų), miesto pradžios, o gal – pabaigos lenta su užrašu. Mes neriname į akmenų labirintą: vienur jie jungiasi į kertuotas kvadratinės aikšteles, kitur išdėlioti žiedo pavidalu, matau piramidės užuomazgą. Kažkodėl neprisimenu, kad ką panašaus būčiau mačiusi dienos metu su senole važiuodama autobusu.

Už vieno skalūno pastebiu pusamžę moterį. Ji panaši į indėnę: tamsiai įdegusi oda, juodžemio plaukai perpinti spalvotomis juostelėmis, puoštomis smulkiais karoliukais, ant rankų – blyksinčios apyrankės. Akys tamsios, slepiasi po ilgais kirpčiais, kakta išmušta mažų prakaito kristalų. Ilgas sijonas slepia moters pėdas. Ji stovi prie rusenančio laužo, ant kurio verda... išminties puodas, kupinas per kraštus virstančių posakių, patarlių, filosofinių įžvalgų. Šaukštą ji laiko kairėje rankoje, dešine retkarčiais įmesdama naują frazę.

Norėjau stebėti, kas bus toliau, bet pamėklės ėmė tempti atgal pašėlusiu greičiu. Įtraukė kaip turbina...

Kitą dieną senolė pareiškė: važiuosime į vestuves. Prosenelis, sėdėjęs medžio rąstų „gėlėje“, – ant pamatų vietoj sutrešusios vyšnios turėjo iškilti pavėsinė, – net nepakėlė galvos. Koks skirtumas, kur jūs važiuosite?

Prosenelė klūpomis rausiasi prie spintelės, ieškodama mano apatinių rūbėlių. Paskui pėdina į miegamąjį, kur lubas remia trejų durų spinta. Ne vieną kartą galvojau, kaip tokia didybė galėjo atsidurti kambaryje. Nebūtų tilpusi nei pro duris, nei juo labiau – langus. Atrodo, kad pradžių pradžioje ją pastatė šioje vietoje, o po to mūrijo sienas, lubas, kūrė likusį pasaulį. Pradžių pradžioje buvo žodis... Tas žodis man regisi „spinta“.

Promočiutė ištraukia baltą gifiūro suknutę. Fe, kaip aš jos nekenčiu. Grauzia rankas, nes apatiniai marškinėliai berankoviai.

– Gražiai pasveikinsi dėdę, – bruka man į rankas namuose auginamų rožių glėbį.

– Kokį dar dėdę?

– Anuprą.

– Kodėl turiu jį sveikinti?

– Jo vestuvės. Kad ir nekokią žmoną rado, bet reikia palinkėti sėkmės.

Nespėju paklausti, kodėl toks neigiamas ir trumpas kaip triušio uodegėlė nuotakos įvertinimas. Daugiakalbei promočiutei, matyt, reikėjo per jėgą užrakinti burną, susivokus, kad šneka su mažai reikšminga nesuaugusia persona.

Jei gerai prisimenu, dėdulė niekada nepasižymėjo iškalba, ūgiu, grožiu, pinigais ar kitais daugiau mažiau vertingais dalykais. Man jis atrodė kaip sudžiūvusi kempinė ant senos obels kamieno. Sykį tokią nuplėšiau ir paverčiau laiveliu savo lovos patalų bangose. Ant kamieno liko balzgana šlapiuojanti dėmė.

Dėdė atvažiuodavo svečiuosna su mama, tokia pat išdžiūvusia, bevaise šaka, kuri sausai kosėdavo, timpčiodama skarutę ant mažos pailgos galvos. Ji labai nenorėjo, kad sūnus vestų. Džiaugėsi jo buvimu šalia, tikėdamasi neatiduoti jokiai besikėsinančiai kūtvėlai, paleistuvei (taip ji sakydavo). Kai promočiutė užklauskavo, ar pagaliau sūnėnas negalvoja „ženyti“, jo motiną apimdavo beprotiškas, smaigiantis kosulys, kuris niekaip nesibaigdavo, kol pokalbis nepasukdavo kita linkme...

Iš namų mus paima kaimynas. Kelias sekundes jo neatpažįstu, nes dar niekada nemačiau tokio blizgančio pakaušio ir nuskustų skruostų.

Važiuodama ant galinės sėdynės bandau pagauti jo pakaušio plynėje strikinėjantį saulės zuikutį.

– Raminkis. Negražu taip elgtis, – sudrausmina promočiutė ir mano rankos akimirksniu atsiduria už nugaros. Negaliu paaiškinti, kodėl, bet jos griežtas balsas mane stingdo. Galiu vienoje vietoje išsėdėti kelias valandas nepajudėdama kaip druskos stulpas. Man pačiai atrodo: jei sukrutėsiu, pabirsiu mažais sūriais kristalais, kuriuos kaimynas išleis pavėjui, kratydamas automobilio kilimėlius. Gal bijau neįtikti, kad nepaliktų kur nors pakely? Juk mama ligoninėje mane pamiršo...

Pro galinės dureles esu ištraukiama kaip skuduras. Mane pastato ant žvyruoto takiuko, liepia nešti gėles. Nieko kito nematau, tik be galo daug įvairiausių kojų: storų, su išsivertusiais venų rezginiais, plonų, degtukinių su gėlėtomis kojiniųėmis, kelnėčių, avinėlių 43 dydžio batus su smailėmis, kurios tikriausiai turėtų sulįsti į žemę...

Akys užkliūva už žvilgsnio mano pačios nosies lygyje. Margaspalve suknete vilkinti nepažįstamoji užkalbina pirmoji:

– Koks tavo vardas?

– Sofija.

– O aš – Brigita. Mes čia nenakvosime, važiuosime į viešbutį.

Oho, viešbutis. Aš žinau tik bendrabutį raudoname žydų statytame name, kur apsistoja moksleiviai iš kaimo. Kai atidaro duris, iš to pastato padvelkia tokia nykuma, jog norisi nuo jos prisidengti, kad ir linksmu juoku arba kvailu rankos mostu kažkam nematomam. Apie viešbutį nieko nespėju išsiaiškinti.

Mes vėl mašinoje. Atrodo, dangui šios vestuvės visai nepatinka. Dievulis bus sudaręs sandėrį su promočiute. Lietus žliaugia tarsi viršuje būtų įvykusi vandentiekio avarija. Murzinas vanduo

tyška ant langu, tapydamas postmodernistinius potvynio vaizdus. Vienas valytuvas griežtai atsisako dalyvauti šiame farse ir, taiklia linija atkirtęs regėjimo lauko trikampį, užstringa.

Dėdulė prie vairo maigo bėgius kaip kramtomą gumą, bet pažliugęs lauko keliukas pakanale – tarsi neįveikiama fronto linija. Variklis burzgia springdamas, prasiveria šoninės durelės ir man pasirodo, kad automobilis kelia sparnus. Bet atsivėrusioje angoje kyšteli barzdoto vyro veidas: „Užstrigome. Ot velnias! Teks traukti „ant buksyro“.

Aš nežinau, kas tas „Buksyras“, bet iš barzdos savininko tono suprantu, – kažkoks labai galingas, griežtas ir atsakingas viršininkas. Mano giliam nusivylimui ponas Buksyras nepasirodo. Vyrai ištraukia rankos storio lyną ir, prikabinę vieną galą prie mūsų mašinos priekio, kitą – prie antrosios užpakalio, vadinamo bamperiu, bando kartu išlipti iš pusę blauzdų siekiančios dumblynės. Niekas nejuda į priekį. Sparčiai temsta. Tolumoje ima žiebtis smulkūs žiburėliai, kaip klaidžiojančios žaltvykslės.

Darosi šalta. Senolės megztinio kampas pasirodo besas šykštus. Mielai eičiau namo, bet nežinau, į kurią pusę. Tik po poros valandų traktorius pagaliau ištempia automobilį į geresnį kelią ir mes dardėdami visais įmanomais varžtais bei kitomis detalėmis pasiekiamo gatvę ir kiemą, kur vyks pobūvis.

Promočiutė sako, kad turiu ją gerbti ir klausyti, daryti viską, ką liepia. Suaugusieji teisūs, jie visada žino, kaip geriausia ir teisingiausia elgtis, kur eiti, ką pasirinkti, kokį maistą valgyti, knygas skaityti, uogas skinti, su kuo bičiuliauti, kuriam vaikui galvą paglostyti, o kas nusipelno rambaus diržo dryžio per užpakalį vietoj tatuiruotės. Ir kaip nuo to žinojimo neišprotėja?

Paklusti, paklusti, paklusti – skamba galvoje trimitas. Nuo jo negaliu pasislėpti net malkinėje, kai drėgna šuns sagutė įsiremia į ausį. Ištrūkau trumpam, ieškodama tualetų, o radau keturkoji bičiulį.

– Ko čia tūnai? Kaip laukinė žmonių baidosi! – piktai įsirežusi mane iš seilėto šuns glėbio ištraukia senolė. Nežinia iš kur mano rankose atsiranda ta pati gėlių puokštė, kurios, pasirodo, mes neįteikėme, ji laukė grįžtančių iš bažnyčios jaunųjų su svita ir gerokai nuleipo.

– Dėde, sveikinu su poruotuvėmis! – išrėžiu iš užkaborių galvon kaip akmenukas įriedėjusį naujadarą.

Po sumišimo pauzės pasigirsta klegesys.

– Gera mergaitė, – sako kažkokia nepažįstama pusamžė plikė. Ant vyriškio pilvo pūpsa balionas. Kai dėdė kyšteli sauja aptirpusių šokoladinių saldainių, nejučia imu ieškoti virvelės, norėdama išleisti orą. Vyras nepėsčias. Muzikantams užtrenkus valsą, pakviečia mane šokiui. Išsiterliojusi šokoladu lūpas nelabai suvokiu jo ketinimą, kai ištiesia ranką. Pačiupęs mano miniatiūrinius pirštelius savo keptuvės dydžio degančiu delnu apsuka ratu ir pareiškia, kad esu geriausia dešimtmečio šokėja. Netrukus pasigauna moteriškę išsitaršiusiais plaukais, kuri kvykčioja nuo kiekvieno posūkio. Kai viename vingyje jam iš kelių rumbo išsipeša marškinių skvernas, su nuostaba pamatau prakaituotą liulančią baltą odą ir suprantu, kad tas vyriškis balioną ne prisirišo prie pilvo, bet prarijo ir, matyt, dabar svajoja pakilti į orą, sulaukęs smagaus vėjo šuoro.

– Gal duosi saldainį? – šalia pasigirsta jau matytos Brigitos cypčiojantis balselis. Kur jau ten viešbučio gyventojai tiks vyriškio kišenėje ilgai šildyti ir tirpdyti kaip lajus, o paskui mano pačios sumaigyti saldainiai. Apsimetu neišgirdusi klausimo ir pasuku į koridorių.

Manau, nuo smalsiosios Brigitos reiktų pasislėpti. Ištiesta ranka siekiu aukštai kyšančios durų rankenos. Kai vargais negalais persiropščiu per aukštą senovinį slenkstį, akis kaip actu išpliko niekada nematytas vaizdelis: mano dėdė, tas pats, kuriam įteikiau nuleipusias kaip senbernarų ausys rožes, vilkėdamas juodu solidžiu kostiumu, kurio švarkas atsagstytas, o marškiniai pasiglamžę kaip laikraštis lauko išvietėje, prieš panaudojant jį pagal paskirtį, mygia gerokai už save storesnę jaunąją tarp buvusių dailiai paklotų patalų, kalno pagalvių ir jos pačios tortinės suknios.

Nesuprantu, ko jie sukaitę galynejasi ir kas juos taip supykde. Tas pyktis man nepažįstamas, nė vienas ant kito nešaukia, tik plazdena, plėšo nereikalingus apdarus, trukdančius vienas kitą apčiuopti, lyg kovodami su nuožmiai priešais.

Iš tolo jie panašūs į sumuštinį, kuris visada nukrenta sviestu ant žemės. Juodi dėdės rūbai – kaip sutrupintas sumuštinio padas – duona, nuslysta ant kilimo...

Ir tada jie mane pastebi. Nors nesuprantu, kas dėdės ir tetos dvikovoje esti intymaus, slepiamo nuo kitų akių, sustingstu į druskos stulpą. Šeštas ar septintas jausmas sako, jog esu nusidėjėlė, kuriai pasigailėjimo nebus. Norėčiau kažką sakyti, tik balso neliko, jis užlūžo kaip pavasarinė žilvičio šakelė. Aš išnyru iš savo kūno ir išsliūkinu, išteku kaip kisielius iš perskeltos stiklinės. Tykiai tykiai ir sklandžiai, pats tobulumas. Manęs nėra, o kad ta akimirka greičiau pasibaigtų... Galvoju, kad dėdė mane gali užkapoti kirviu, spėju, jog užtektų ir tetos bato kulniuko, o gal man paduos puodelį užnuodyto vandens...

– Sofija, gelbėk mane, padėk išsivaduoti! – iš mirties prikelia netikėtas tetos altas, kurį palydi juokas. Jos suknelė smunka, apnuogindama stambų įraudusį kaklą, pečių atbrailas ir mažą tarpelį tarp krūtų, tarpeklį, kuriame srovena sidabro lašelis.

– Ei, jis nubėgs, nukris, jis nukris ir pradings, – susirūpinusi veblenu ir traukiuosi atatupsta, gindamasi nuo įsivaizduojamo paveikslo.

Man visai nesinori saldinių, anei metro aukščio eglutę primenančio šakočio. Gyvenimas užminė mįslę – kas sieja du žmones, baltą ir juodą, susitaršiusias Elžbietos garbanas ir paskrudusias kaip du krabai, gyvaplaukiais apaugusias dėdės Klemo rankas jose...
